

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, УПРАВЛІННЯ
ТА СУСПІЛЬНИХ НАУК

СОЦІАЛЬНА РОБОТА: СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК

МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
18 ГРУДНЯ 2025 РОКУ

ЛЬВІВ – 2026

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Факультет психології та соціального захисту

Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
18 грудня 2025 року

Львів – 2026

УДК 316.4.05: 009. 37.032**Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток.**
Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 18 грудня 2025 р.; [за ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2026. 590 с.

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (грудень 2025 р.) присвячені стратегічним змінам у системі соціальної роботи під впливом воєнного стану. У збірнику проаналізовано перехід до розвивальної парадигми та впровадження інноваційних технологій у соціальну політику. Особлива увага приділена комплексній підтримці ветеранів, військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та громадян, які постраждали від наслідків бойових дій. Матеріали охоплюють широкий спектр тем: від психологічної реабілітації та соціального супроводу в секторі безпеки до новітніх методів соціального менеджменту та взаємодії державних і громадських інституцій.

Опубліковані тези мають вагомe значення для модернізації вищої освіти та практичної діяльності. Вони спрямовані на: вдосконалення професійної освіти, формування компетентностей, професійних навичок майбутніх соціальних працівників, сприяння активному обміну досвідом між науковою спільнотою та практикуючими спеціалістами, розробку адаптивної та професійної моделі діяльності фахівця соціальної сфери, що відповідає викликам сучасності.

Це видання стане цінним ресурсом для широкого кола читачів, які прагнуть глибоко зрозуміти виклики, що постали перед соціальною сферою в часи війни та масштабних суспільних змін. Книга пропонує ґрунтовний аналіз пріоритетів розвитку галузі. Особливу увагу приділено стратегіям післявоєнного відновлення, що робить видання актуальним як для науковців, так і для практиків.

Головний редактор: НАГІРНЯК Михайло Ярославич

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету психології та соціального захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Протокол № 3, від 23 січня 2026 р.)*

© Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2026

© Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук 2026

© Нагірняк М.Я. 2026

Мазур А. Психологічна адаптація дітей переселенців постраждалих від збройної агресії росії проти України	58
Комаринська З. Децентралізація та роль територіальних громад у наданні соціальних послуг в умовах воєнного стану	62
Ставкова С. Супервізія як технологія соціальної роботи: огляд зарубіжного та вітчизняного досвіду	67
Тарасюк А., Семенова А. Проблеми та шляхи вдосконалення соціальної політики України	70
Шановал Л. Правове регулювання соціального забезпечення багатодітних і неповних сімей в умовах сучасних викликів.....	75
Виговська О. Соціальна робота з молоддю у поствоєнний період: потреби та напрямки підтримки	81
Жіляєв А. Південно-корейський досвід використання інструментів соціальної політики в умовах військового стану та післявоєнної відбудови	84
Білецький О. Етичні дилеми соціальної роботи та волонтерської діяльності в умовах суспільних трансформацій	90
Бабух Н., Костишин Е. Вплив міжнародних організацій на соціальну інтеграцію та стійкість вразливих груп населення в умовах війни в Україні	93
Обіход М. Розвиток системи прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу в системі державної сімейної політики.....	98
Михальчук В. Психосоціальна підтримка працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану	104
Нагірняк М., Клебан Р. Проблеми та напрями соціального захисту в період війни	108

Михайло НАГІРНЯК, Розмарія КЛЕБАН

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Надання соціальних послуг є фундаментальною функцією держави, проте повномасштабна агресія Росії проти України докорінно змінила масштаби та характер цієї діяльності. Війна спричинила безпрецедентну гуманітарну кризу: масове знищення житлового фонду, критичної інфраструктури та виробничих потужностей позбавило мільйони громадян засобів до існування. Кількість осіб, які потребують державної підтримки, зросла експоненціально, і цей показник продовжує динамічно збільшуватися паралельно із тривалістю бойових дій.

Захист соціальних прав сьогодні виходить за межі суто фінансової підтримки. Оскільки мільйони українців зазнали не лише матеріальних втрат, а й серйозних фізичних та психологічних травм, система соцзахисту змушена адаптуватися до нових викликів. Одним із викликів для України в надзвичайно складній економічній ситуації, спричиненій збройним вторгненням росії, є належне функціонування системи соціального захисту та допомоги жертвам війни. Ключовою проблемою для держави в умовах глибокої економічної кризи стало забезпечення стабільності системи за двома стратегічними напрямками. Це гарантування базових зобов'язань: безперебійна виплата пенсій, регресних виплат та соціальних допомог, передбачених законодавством, попри дефіцит бюджету. та адаптивна допомога постраждалим: розробка нових механізмів підтримки внутрішньо переміщених осіб та людей, що перебувають у зоні активних бойових дій. Тому пошук дієвих механізмів та ефективних шляхів налагодження роботи систем соціального захисту є актуальним та нагальним практичним завданням.

На сьогодні в Україні налагоджено дієву систему надання соціальної підтримки громадянам, які постраждали від воєнних дій. Попри складні умови, державні виплати та послуги залишаються доступними навіть у віддалених регіонах, де дозволяє безпекова ситуація. Водночас актуальним завданням залишається точне визначення специфічних потреб різних категорій постраждалих та вдосконалення нормативно-правової бази для стабільного фінансування цих сервісів. Існуюча національна модель соціального захисту базується на ключових соціальних стандартах: індексації споживчих цін, забезпеченні прожиткового мінімуму, встановленні мінімальної заробітної плати та пенсійних гарантій за віком [2]. Проте в умовах ринкової економіки вони потребують постійної кореляції з новими соціально-економічними викликами.

Фундаментальним елементом системи державних соціальних гарантій в Україні є мінімальна заробітна плата. Проте на сучасному етапі її розмір не повною мірою корелює з реальними вартісними показниками споживчого кошика, що не дозволяє працівникам та їхнім родинам забезпечувати базові життєві потреби. Така невідповідність призводить до деформації функцій оплати праці: вона перестає бути інструментом відтворення робочої сили та втрачає свій стимулюючий вплив. Коли праця не забезпечує гідного рівня життя, знижується продуктивність та посилюються міграційні настрої серед працездатного населення. Важливо розуміти, що рівень мінімальної заробітної плати є ключовим індикатором не лише для ринку праці, а й для всієї системи соціального страхування.

В умовах воєнного стану надання соціальних послуг трансформувалося у стратегічно важливий напрям державної політики. Масштаб викликів зростає пропорційно до тривалості конфлікту: наприклад, лише за два роки повномасштабного вторгнення чисельність осіб з інвалідністю перевищила позначку у 3 мільйони. Станом на

кінець 2025 року соціальна інфраструктура змушена адаптуватися до потреб понад 4,6 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Ситуація ускладнюється демографічними змінами, зокрема стрімким старінням населення та критичним рівнем бідності, який охопив близько третини громадян України.

Україна орієнтується на розгалужену систему соціального захисту, що сформувалася історично та з часом була доповнена численними програмами й пільгами, завдяки чому більшість населення охоплена різними формами соціальної допомоги [4, с. 161]. Хоча такий підхід забезпечує формальне охоплення допомогою більшої частини населення, він створює критичне навантаження на державний бюджет. На практиці ж соціально орієнтована фіскальна політика виявляється малоефективною: розмір базових виплат залишається недостатнім для реальної боротьби з бідністю, подолання майнової нерівності чи суттєвого покращення рівня життя громадян [1, с. 11].

Реалії війни диктують нові імперативи для державної соціальної політики, висуваючи на перший план питання фізичної безпеки та виживання населення. У цей період фокус зміщується з планового розвитку на екстрене реагування та підтримку критично вразливих груп. Системні виклики, що постали перед державою, охоплюють широкий спектр напрямів: від прямої гуманітарної допомоги та житлового забезпечення постраждалих до комплексної соціальної підтримки військовослужбовців та їхніх родин. Особливого значення набуває відновлення зруйнованої соціальної інфраструктури, психологічна адаптація населення і реабілітація громадян та правовий захист інтересів людини в умовах воєнного стану [1, с. 12].

Ефективність соціального забезпечення в умовах воєнного стану є ключовим чинником підтримки вразливих груп населення та гарантом суспільної стабільності. Через різку актуалізацію соціальних ризиків держава змушена

динамічно адаптувати відповідні механізми до нових реалій. Політика оптимізації системи соцзахисту спрямована на нівелювання соціальної напруги, адресну підтримку постраждалих та створення базису для відновлення соціальної структури в повоєнний період. Такий підхід не лише захищає людину, а й зміцнює загальну стійкість держави. У воєнний час система соціального захисту трансформується в інструмент національної стійкості. Адаптація державних програм до потреб вразливих верств населення дозволяє знизити соціальну напругу в суспільстві та забезпечити адресну допомогу постраждалим від бойових дій. Оптимізація цієї сфери є не просто гуманітарною місією, а стратегічним завданням для збереження стабільності країни.

Удосконалення системи соціального захисту в умовах війни потребує впровадження принципів адаптивного управління, що базуються на гнучкості та швидкості прийняття рішень на всіх рівнях державної влади. Центральним аспектом цієї трансформації є дотримання балансу (пропорційності) між обсягом соціальних гарантій та реальними фінансовими ресурсами бюджету. Метою є не лише формальна виплата допомоги, а й забезпечення кожному громадянину гідного рівня життя. У цьому контексті актуальним є запозичення європейського досвіду «політики активізації», яка замість пасивного надання пільг стимулює отримувачів допомоги до інтеграції в ринок праці, що сприяє економічному відновленню країни [3].

Ключовим вектором модернізації державного управління у сфері соціального захисту є посилення відповідальності місцевого самоврядування за ефективне використання бюджетних ресурсів. Реалізація цієї мети можлива завдяки поглибленню бюджетної децентралізації, яка надає регіональним органам влади необхідні фінансові важелі для виконання їхніх повноважень. Такий підхід забезпечує оптимальний баланс між бюджетами різних рівнів

та дозволяє приймати управлінські рішення максимально близько до кінцевого отримувача соціальних послуг.

Від початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року соціальна політика України пройшла через значну трансформацію. На першому етапі пріоритетом було екстрене реагування: підтримка внутрішньо переміщених осіб та стабілізація виплат пенсій і допомог для запобігання гуманітарній катастрофі. Проте, починаючи з осені 2022 року та протягом 2023–2025 років, стратегія уряду змінилася. В умовах глибокої економічної кризи фокус змістився з пасивного споживання на стимулювання економічної активності населення та оптимізацію бюджетних витрат. Ключовим інструментом цього періоду стала цифровізація, яскравим прикладом якої є платформа «eДопомога», що об'єднала зусилля держави, волонтерів та міжнародних донорів.

Перспективи розвитку національної системи соціального захисту в умовах війни полягають у створенні адаптивної моделі підтримки, здатної функціонувати в умовах обмеженого бюджету. Пріоритетним напрямом є інтеграція соціальних послуг із системою охорони здоров'я для забезпечення повного циклу – від екстреної допомоги до довготривалої реабілітації постраждалих. Система охорони здоров'я та соціального захисту має бути переорієнтована на тривалу фізичну та психологічну підтримку постраждалих. Державна стратегія має базуватися на гарантуванні своєчасності базових виплат (пенсій, допомоги по безробіттю) та вдосконаленні інституційних механізмів. Ключовими елементами такої стратегії є правове регулювання послуг у воєнний час, моніторинг їхньої якості та орієнтація на довгострокове відновлення людського капіталу після завершення конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурик З.М., Лазарева А.О., Нагірняк М.Я., Пархета В.І. Аспекти соціального забезпечення та соціального захисту в умовах війни. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. Збірник наукових праць. Вип. 10. Переяслав. 2024. С. 6–18.
2. Вакуленко О.В., Голубенко Т.О., Івженко І.Б. Сучасні здобутки та виклики розвитку соціальних послуг в Україні. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6323/13359-1?inline=1>.
3. Мозоль Н.І. Проблема соціальної справедливості в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С.57–60.
4. Федорович І.М., Шевчук Я.О. Соціальний захист населення в умовах воєнного стану: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 4. С.161–167.

Ігор ЗУБРИЦЬКИЙ

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНУ СТИПЕНДІЮ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКІ ВІДМОВИЛИСЯ ВІД ОТРИМАННЯ РНОКПП З РЕЛІГІЙНИХ ПЕРЕКОНАНЬ

Вітчизняна система соціального захисту здобувачів фахової передвищої та вищої освіти спрямована на забезпечення рівних можливостей, підтримку осіб із соціально вразливих груп та гарантування доступу до соціальних виплат відповідно до вимог чинного законодавства. Проте, попри наявність усталених процедур призначення соціальних